

Nr 783

Av herr Ljöfroth m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 171, angående fortsatt samarbete mellan staten och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag.

När frågan angående statens inlösen av Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösunds aktier i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag i föl behandlades av riksdagen framhölls bl. a. angelägenheten av att vid en kommande utredning skulle uppmärksammas de i särskilda motioner framförda yrkandena att vid gruvornas förstatligande malmkommunerna bl. a. i skattehänseende inte eftersattes eller försämrades. Med tanke på den stora betydelse, ekonomiskt och i andra avseenden, som de med malmfälten sammanhängande frågorna har för kommunerna och länet, underströk riksdagen, att de från Norrbotten framförda synpunkterna borde ägnas en allsidig och ingående uppmärksamhet, samtidigt som det förutsattes, att Kungl. Maj:t skulle beakta ifrågavarande spörsmål.

Som bekant har den föreliggande Kungl. Maj:ts proposition nr 171 föregåtts av tvenne utredningar som också i huvudsak följts av Kungl. Maj:t.

Då nu riksdagens beslut är ett faktum och uppsägning av gällande avtal rörande inlösen skett, må dock med en viss tillfredsställelse noteras, dels att avtal träffats mellan LKAB och TGO om att bilda ett gemensamt försäljningsbolag och dels att avtal ingåtts om samarbete i fråga om malmflottan och malmskeppningarna. Alltså har dessa viktiga delar av den tidigare uppbyggda koncernen kunnat bibehållas.

Men till ett par andra viktiga frågor som angår berörda kommuner och länet har dock varken organisationskommittén eller Kungl. Maj:t funnit skäl taga någon hänsyn. Kommittén har dock icke varit enhällig. Avvikande mening i flera punkter har anförts av ledamoten, landstingsdirektör K. G. Viklund, Luleå.

Frågan om huvudkontorets förläggning är en ur allmänna synpunkter och särskilt för Norrbottens län mycket viktig fråga. Propositionen följer här vad utredningskommittén föreslagit, nämligen att huvudkontoret fortfarande skall vara placerat i Stockholm. Det är dock svårt att förstå, varför inte huvudkontoret för landets största gruvindustri kan förläggas till den plats, där den största malmproduktionen framskapas, nämligen Kiruna.

Saken är än mer obegriplig, när nu, som nyss framhållits, ett gemensamt försäljningsbolag åstadkommits, vilket skall ha sitt säte i Stockholm.

När nu bolaget står utan lokaler i huvudstaden, borde också detta vara ett skäl att flytta huvudkontoret till Norrbotten och till Kiruna. Med de olika kommunikationsmedel och andra tekniska hjälpmedel, som står till buds för att nå kontakter med Stockholm och övriga Sverige, torde ett huvudkontors förläggande till Kiruna icke möta några som helst svårigheter men väl åtskilliga fördelar.

Malmkommunerna och landstinget i Norrbotten ser frågan om huvudkontorets förläggande till länet bl. a. ur skattesynpunkt. Detta är helt naturligt. Nuvarande kommunalskattelagar ger kommuner, vilka inom sig hyser huvudkontor åt rörelser från annan kommun, en förmånsrätt i beskattning. Den s. k. huvudkontorsandelen beskattas i regel med 10 % av rörelsens beskattningsbara belopp. Som exempel på vad detta innebär må nämnas, att LKAB på denna sin huvudkontorsandel år 1954 till Stockholms stad erlade 4 ½ milj. kronor kommunalskatt, som hade tillfallit Norrbotten, därest huvudkontoret varit förlagt därstädes.

En förläggning av huvudkontoret till Norrbotten skulle självfallet också betyda en väsentlig stimulans för länet. Samhörigheten mellan länet och företaget skulle främjas på ett bättre sätt än om ledningen för bolaget är långt borta med huvudkontoret förlagt i Stockholm. En hel del betydande företag har under senare år förlagt huvudförvaltningen till sina norrländska industriplatser. Så gäller detta t. ex. Svenska Cellulosa AB samt Mo & Domsjö AB.

En annan fråga som har sammanhang med malmkommunernas och länets skatteproblem är just frågan om LKAB:s likviditetsfrågor inom de närmaste åren. Av de beräkningar som organisationskommittén låtit utarbeta och separat överlämnat till finansministern framgår tydligt hur just under övergången till det förstatligade LKAB dessa skattefrågor aktualiseras. Sålunda belyses de mycket betydande verkningarna skatteekonomiskt för såväl bolaget som malmkommunerna som ger sig till känna vid olika alternativ för verksamhetsårets förläggande, de nya avskrivningsreglernas inverkan skattemässigt o. s. v.

Enligt nu gällande överenskommelser mellan staten och TGO kommer de bundna avskrivningsformerna för LKAB att upphöra att gälla. I framtiden skall avskrivningar kunna ske enligt affärsrättsliga grunder. Däremot är i sak intet att erinra. I princip bör statliga affärsföretag åtnjuta samma frihet som enskilda att disponera inom gällande lagstiftningsram. Enligt gjorda beräkningar av organisationskommittén och tillkallade experter föreligger emellertid möjligheter till betydande engångsavskrivningar av vissa tillgångar, vartill kommer möjlighet till höjda kontinuerliga avskrivningsbelopp. Organisationskommittén lär ha räknat med att dessa avskrivnings-

möjligheter kommer att utnyttjas för att därigenom det beskattningsbara nettot skall bli mindre, med ty åtföljande mindre skatteutgifter och en förbättrad likviditetsställning till följd, t. ex. en föreslagen engångsavskrivning på avsevärt mer än hundra miljoner plus betydande höjda kontinuerliga avskrivningsbelopp och avsättningar med avdragsgilla belopp till olika fonder. Detta skulle avsevärt minska bolagets nettovinst mot vad tidigare varit fallet när staten och TGO träffat avtal om avskrivningarnas art och storlek. Att malmfältskommunerna på så sätt skulle få avsevärt mindre skatteunderlag är självfallet. Man kan fråga sig om det är nödvändigt för staten att nu göra så stora engångsavskrivningar? Skulle inte i stället dessa kunna ske genom en fördelning på flera år, förslagsvis tre till fem år? Eftersom staten tidigare, när bestämmanderätten till stor del låg på enskilda händer, visade intresse för och bland de privata aktieägarna vann förståelse för en moderat avskrivningspolitik, vore det egendomligt om den nya statliga bolagsledningen icke ens under övergångstiden skulle kunna ta liknande hänsyn.

Organisationskommittén har tydligen velat en omläggning av LKAB:s räkenskapsår från nuvarande 1 oktober—30 september fram till tiden 31 mars. Första bokföringsåret skulle då omfatta 18 månader eller från 1 oktober 1957 till 31 mars 1959. En dylik omläggning skulle medföra att LKAB finge ett skattefritt år till berörda kommuner och landsting, vilka samtidigt skulle gå miste om skatteinkomster på 25—30 milj. kronor. Departementschefen säger sig inte kunna förorda en sådan omläggning och anser att tidsperioden för LKAB:s räkenskapsår tills vidare bör förbli oförändrad. Detta hör av riksdagen ytterligare betonas. Säger inte riksdagen ifrån bestämt på denna punkt, står det fritt för bolagsstyrelsen att bestämma vad som helst. Skulle bolaget sedermera önska ändra bokföringsåret, bör en metod väljas som tryggar kommunernas berättigade anspråk på skattemedel.

Vad beträffar frågan om malmfrakten på malmbanan upphör som bekant nu gällande fraktavtal mellan LKAB och statens järnvägar även den 30 september 1957. Departementschefen undviker att närmare beröra denna fråga utan framhåller att »det ankommer på LKAB:s nya ledning att upptaga förhandlingar med järnvägsstyrelsen i syfte att träffa nytt avtal härutinnan för tiden därefter».

Denna fråga är för malmkommunerna och länet ett skatteekonomiskt problem av största betydelse. Det gäller en del av företagsvinsten, som årligen i form av extra frakttillägg överföres till statens järnvägar och därmed undandrages den kommunala beskattningen. Denna vinstöverföring till SJ belöper sig nu årligen till drygt hundratalet miljoner kronor. Här hör rättelse ske och skatterättsliga skipas. LKAB:s styrelse bör omedelbart träda i underhandling med SJ om upprättande av nytt fraktavtal som förelägges riksdagen 1957.

Med stöd av vad här ovan anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t ville uppta förhandlingar med LKAB:s styrelse i syfte att trygga:

a) att LKAB:s huvudkontor efter den 1 oktober 1957 förläggas till Kiruna,

b) att de av bolaget planerade engångsavskrivningarna första verksamhetsåret fördelas på ett flertal år, förslagsvis 3 till 5 år,

c) att vid en eventuell framtida omläggning av bokföringsåret ett sådant tillvägagångssätt väljes att kommunernas intresse av kontinuerliga varje år inflytande skatteinkomster tillgodoses, samt

d) att frågan om nytt fraktavtal mellan bolaget och statens järnvägar omedelbart upptages till underhandling, så att det kan föreligga klart till 1957 års riksdag.

Stockholm den 8 maj 1956

John Löfroth

Henning Gustafsson
i Skellefteå

B. Löwenhielm

John R. Anderson
i Sundsvall